

OSALLISUUDEN TUKEMINEN MONIKULTTUURISESSA VARHAISKASVATUKSESSA

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi AMK

Syksy 2024

Julia Vaahtera

Koulutus	Sosionomikoulutus	
Tekijä	Julia Vaahtera	Vuosi 2024
Työn nimi	Osallisuuden tukeminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa	
Ohjaaja	Mari Korhonen	

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena tutkimuksena, ja sen tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia, keinoja ja haasteita monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisessa. Tavoitteena oli lisätä tietoa varhaiskasvatuksen henkilöstölle monikulttuuristen perheiden osallisuudesta. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Forssan kaupungin varhaiskasvatus.

Opinnäytetyön tietoperustana hyödynnettiin varhaiskasvatuksen lainsäädäntöä, varhaiskasvatussuunnitelman perusteita, varhaiskasvatuksen kirjallisuutta, ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyötä sekä pro gradu -tutkielmaa. Monikulttuurisuutta varhaiskasvatuksessa on tutkittu laajalti, mutta monikulttuuristen perheiden osallisuudesta kertovia tutkimuksia löytyi vähemmän.

Laadullisen tutkimuksen aineisto kerättiin Webropol-kyselyllä varhaiskasvatuksen henkilöstöltä lokakuussa 2024. Aineistonhankinnassa pääpaino oli varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksissa ja ajatuksissa monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisesta. Kyselyyn saatiin 11 vastausta. Kyselyaineiston avulla etsittiin vastausta tutkimuskysymyksiin, joita olivat ”Mitkä ovat varhaiskasvatuksen henkilöstön tärkeimmät keinot tukea monikulttuuristen perheiden osallisuutta varhaiskasvatuksessa?”, ”Millaisia haasteita varhaiskasvatuksen henkilöstö kohtaa tukiessaan monikulttuuristen perheiden osallisuutta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa?” ja ”Millaista tukea varhaiskasvatuksen henkilöstö toivoo monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemiseen?”. Aineistoa hyödynnettiin myös opinnäytetyön toiminnallisessa osassa, varhaiskasvattajille suunnatussa oppaassa monikulttuuristen perheiden kohtaamisesta ja osallisuuden tukemisesta. Aineisto analysoitiin laadullisella sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön tulokset jaettiin kolmeen alalukuun, jotka käsittelivät varhaiskasvatuksen henkilöstön keinoja tukea monikulttuuristen perheiden osallisuutta varhaiskasvatuksessa, henkilöstön kohtaamia haasteita monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisessa ja varhaiskasvatuksen henkilöstön tuen tarpeita monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisessa. Opinnäytetyön tuloksista kävi ilmi, että suurin osa vastaajista kokee merkitykselliseksi onnistuneet vuorovaikutustilanteet, mutta ajoittain haastavaksi yhteisen kielen puutteen monikulttuuristen perheiden kanssa. Moni varhaiskasvattajista korosti kommunikaation sekä vaihtoehtoisten kommunikaatiokeinojen merkitystä kasvatusyhteistyössä. Oppaan sisältö muodostui osallisuuden ympärille, sisällössä hyödynnettiin kyselyn vastauksista nousseita teemoja. Opas toteutettiin Powerpoint – diaesityksen muodossa, joka jaettiin tilaajan käyttöön. Opas liitettiin myös opinnäytetyöraporttiin.

Avainsanat Osallisuus, monikulttuurisuus, kasvatusyhteistyö, kulttuuritietoisuus
Sivut 24 sivua ja liitteitä 15 sivua

DP Bachelor of Social Services

Author Julia Vaahtera

Year 2024

Subject Supporting inclusion in multicultural early childhood education

Supervisors Mari Korhonen

Society is constantly changing and becoming more diverse. Early childhood education staff encounter both local and global cultural diversity in their daily work. This thesis was conducted as an action research project, aiming to explore the experiences, methods and challenges faced by early childhood education staff in supporting inclusion in multicultural early childhood education. The purpose of this thesis was to gather additional knowledge about the increasing diversity within early childhood education.

The theoretical framework of this thesis was based on early childhood education legislation and the national curriculum of early childhood education. The theoretical framework was also based on the literature of early childhood education, a master thesis from a University of Applied Sciences and a pro gradu thesis. Multiculturalism in early childhood education has been widely studied but there were fewer studies specifically addressing the participation of multicultural families.

The study was conducted as qualitative research. The data for the thesis were collected through a Webropol survey targeted at early childhood education staff in October 2024. The focus of the data collection was on the experiences and perspectives of early childhood education staff regarding supporting the inclusion of multicultural families. A total of 11 respondents participated in the study. The responses aimed to provide answers to the research questions. The data were also utilized in the practical part of the thesis to guide for early childhood educators in engaging with multicultural families and supporting their inclusion. The data were analyzed using qualitative content analysis and coding.

The thesis results were divided into three subchapters that addressed the methods used by early childhood education staff to support the inclusion of multicultural families, the challenges encountered by staff in supporting this inclusion and the support needs of early childhood education staff in supporting the inclusion of multicultural families. The results revealed that most respondents considered successful interaction situations with multicultural families challenging. Many early childhood educators emphasized the importance of communication and alternative communication methods in educational collaboration.

The thesis was commissioned by the early childhood education department of the city of Forssa.

Keywords Inclusion, Multiculturalism, Educational collaboration, Cultural awareness

Pages 24 pages and appendices 15 pages

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Tutkimuksen tietoperusta ja aikaisemmat tutkimukset.....	2
2.1	Varhaiskasvatuksen tavoitteet	2
2.2	Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa.....	3
2.3	Osallisuus varhaiskasvatuksessa	4
2.4	Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa.....	5
2.5	Kulttuuritietoinen varhaiskasvatus.....	5
2.6	Kielitietoisuus varhaiskasvatuksessa.....	6
2.7	Aikaisempia tutkimuksia	7
3	Opinnäytetyön toteutus.....	9
3.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	10
3.2	Aineiston hankinta kyselyllä varhaiskasvatuksen henkilöstöltä.....	10
3.3	Aineiston analyysi.....	11
3.4	Opinnäytetyön luotettavuus, eettisyys ja kestävyys	13
4	Tutkimustulokset	14
4.1	Varhaiskasvatushenkilöstön keinoja tukea monikulttuuristen perheiden osallisuutta varhaiskasvatuksessa	15
4.2	Varhaiskasvatushenkilöstön kohtaamat haasteet monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisessa.....	15
4.3	Varhaiskasvatushenkilöstön tuen tarpeet monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemiseen 16	
4.4	Toiminnallinen opinnäytetyön osa: opas.....	19
5	Johtopäätökset ja pohdinta.....	20
	Lähteet	23

Taulukot

Taulukko 1. Aineiston analyysi

Taulukko 2. Tulosten tarkastelua

Liitteet

Liite 1. Aineistohallintasuunnitelma

Liite 2. Tiedote tutkimuksesta ”Osallisuuden tukeminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa”

Liite 3. Tietosuojailmoitus

Liite 4. Opas monikulttuuristen perheiden kohtaamiseen ja osallisuuden tukemiseen

1 Johdanto

Suomalainen yhteiskunta moninaistuu ja muuttuu jatkuvasti. Osa muuttuvaa yhteiskuntaa on varhaiskasvatus, joka kohtaa arjessaan paikallista ja globaalia kulttuurien moninaisuutta. Varhaiskasvatuksessa eri kielet, kulttuurit ja uskonnot elävät luontevasti rinnakkain. Muutosta tapahtuu jatkuvasti ja tunnettujen kulttuurien rinnalle tulee jatkuvasti lisää uusia kulttuureja. (Opetushallitus, 2022, s. 34)

Maahanmuuton yleistyessä varhaiskasvatuksessa tulee kiinnittää huomiota vieras- ja monikielisten lasten varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämiseen. YK:n Lapsen oikeuksien sopimus määrittelee lapsen oikeudet ja kulttuurista moninaisuutta ohjaavat säädökset. Sopimus koskee kaikkia lapsia rotuun, ihonväriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, mielipiteisiin, kansalliseen, etniseen tai sosiaaliseen alkuperään, varallisuuteen, vammaisuuteen, syntyperään tai muuhun seikkaan perustuvaa erottelua. Syrjinnän kieltäminen ja lasten tasa-arvoisen kohtelun vaatimus toimii sopimuksen kantavana voimana ja periaatteena. (Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991) Varhaiskasvatuksen tehtävänä on varmistaa lapsen oikeuksien toteutuminen omalla toiminnallaan, huomioiden sopimuksessa sovitut oikeudet ja säädökset.

Erilaiset kulttuurit, kielet ja katsomukset ovat siis nykyisin arkipäivää varhaiskasvatuksen arjessa, tutustuminen erilaisiin ihmisiin, kulttuureihin ja kieliin tapahtuu lapsille lähes luonnostaan. Kaikilla lapsilla tulee olla mahdollisuus monipuolisiin vuorovaikutustilanteisiin ja oppimisympäristöihin, jotka tukevat lapsen kasvua ja kehitystä (Opetushallitus, 2022, s. 27). Lasten lisäksi on tärkeää huomioida lapsen perhe kokonaisuutena, joka osallistuu varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmään. Lapsen identiteetti ja minäkuva rakentuvat yhteistyössä kodin ja muun ympäristön välillä. Kasvatusyhteistyön merkitys varhaiskasvatuksessa on suuri ja korostuu entisestään, kun yhteistyössä huomioidaan perheen kulttuurinen tausta.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää varhaiskasvatuksen työntekijöiden kokemuksia monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisesta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöllä pyritään selvittämään varhaiskasvatuksen henkilöstön keinoja osallisuuden tukemiseen, henkilöstön kohtaamia haasteita ja henkilöstön toivomaa tukea monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemiseen. Opinnäytetyö on sekä tutkimuksellinen että toiminnallinen. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa lisää tietoa monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisesta

varhaiskasvatuksessa. Tutkimustuloksiin pohjaten työssä luotiin opas varhaiskasvattajille monikulttuuristen perheiden kohtaamisesta ja osallisuuden tukemisesta.

2 Tutkimuksen tietoperusta ja aikaisemmat tutkimukset

Varhaiskasvatuksen tietoperustaa ja toimintakulttuuria määrittävät monet asiat, kuten varhaiskasvatuslaki, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä yksiköittäin sovittavat ohjeet, menetelmät, säännöt, tavat ja käytännön arjen asiat. (Heinonen ym. 2016, s.219)

Varhaiskasvatuksen tavoitteet määritellään varhaiskasvatuslaissa. Lisäksi varhaiskasvatuslaki määrittelee muun muassa varhaiskasvatuksessa tehtävän kasvatusyhteistyön toimintaa. Opetushallituksen laatima, varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelee varhaiskasvatuksen toimintakulttuurille perustan, jonka pohjalta kunnat toteuttavat varhaiskasvatusta. (Heinonen ym. 2016, s.219)

2.1 Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Varhaiskasvatus toimii osana suomalaista koulutusjärjestelmää, ollen merkittävä osa lapsen kasvun ja oppimisen matkalla. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen oppimista, edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista inklusiivisin periaattein. (Opetushallitus, 2022, s. 9)

Varhaiskasvatuslaissa 540/2018 määritellään varhaiskasvatuksen järjestämisen tavoitteet. Varhaiskasvatuksen tavoitteiksi on kirjattu lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, kehityksen, terveyden, hyvinvoinnin tukemista, huomioiden oppimisen edellytykset ja edistämisen lapsen elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on myös toteuttaa pedagogista toimintaa, joka perustuu leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön sekä mahdollistaa lapselle myönteiset oppimiskokemukset. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on myös varmistaa varhaiskasvatusympäristö, joka toimii oppimista edistävänä ja lasta kehittäväenä, terveellisenä ja turvallisenä. Tärkeää on turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja lapsen pysyvät vuorovaikutussuhteet. Myös tarjota kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen sekä edistää lasten yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on antaa

valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä jokaisen kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. Sekä tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarpeita, järjestäen tarkoituksenmukaista tukea välittömästi tuen tarpeen ilmettyä ja tarjota tarvittaessa monialaisessa yhteistyötä tuen toteuttamisessa. Myös kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista ryhmässä, ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen. Tavoitteiksi on myös määritelty lapsen mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Tavoitteena on myös toimia lapsen ja huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi ja tukea huoltajaa kasvatustyössä. (Varhaiskasvatustalaki 540/2018, 3§)

2.2 Kasvatustyhteistyö varhaiskasvatuksessa

Kasvatustyhteistyö on huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä, jonka tavoitteena on sitoutua yhteisesti lapsen terveen ja turvallisen kasvun tukemiseen. Kasvatustyhteistyön osapuolina ovat lapsen perhe ja varhaiskasvatustyksikkö. Kasvatustyhteistyöllä edistetään lapsen kehitystä ja oppimista. (Opetushallitus, 2022, s. 37)

Kasvatustyhteistyö vaatii huoltajien kanssa tehtävää vuorovaikutusta. Varhaiskasvattajien avoin, myönteinen ja kunnioittava suhtautuminen perheisiin ja kotien erilaisiin katsomuksiin ja uskontoihin luo hyvän perustan rakentavalle vuorovaikutukselle ja yhteistyön kehittymiselle. (Eerola-Pennanen, 2022, s. 227) Yhteistyö lähtee aina liikkeelle lapsen tarpeista. Yhteistyön tavoitteena on lapsen näkeminen, ymmärtäminen ja kannattelu. Lapsen laadukas varhaiskasvatus vaatii toimiakseen vanhempien ja varhaiskasvattajien yhteistyötä. (Heinonen ym., 2016, ss. 226, 229–230)

Kasvatustyhteistyössä tulee huomioida perheiden moninaisuus sekä yksilölliset tarpeet. Yksilöllisiä tarpeita voi olla lapsen oma kulttuurinen tausta ja äidinkieli. Tällöin kasvatustyhteistyössä on tärkeää tukea huoltajia lapsen äidinkielen vahvistamisessa ja tiedottaa huoltajia suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteita ja periaatteista, huomioiden perheen kulttuurin erityispiirteet. (Kivijärvi, 2016, s. 249)

Vastuu kasvatustyhteistyön toteuttamisesta on lähtökohtaisesti aina varhaiskasvatuksen järjestäjillä. Kasvatustyhteistyön taustalla vaikuttaa aito halu ja pyrkimys kohdata perhe tasa-arvoisesti, riippumatta perheen taustoista. Kasvatustyhteistyön merkitys korostuu erityisesti silloin, kun lapsi aloittaa varhaiskasvatuksen tai siirtyy varhaiskasvatuksessa

uuteen ryhmään. Tällöin kasvattajilla tulee olla selkeä ja yhteneväinen käsitys siitä, miten lapsen siirtymää tuetaan ja miten kasvatusyhteistyötä lähdetään rakentamaan perheen kanssa. (Ahonen, 2017, ss. 119, 123–124)

2.3 Osallisuus varhaiskasvatuksessa

Osallisuus on kokonaisvaltainen, subjektiivinen tunnekokemus mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä. Toteutuakseen osallisuus vaatii vuorovaikutusta ja kumppanuutta yksilön ja yhteisön välillä. Osallisuus varhaiskasvatuksessa usein liitetään osaksi kasvatuksellista kumppanuutta. (Heinonen ym. 2016, s. 229)

Osallisuus liittyy ihmisen perustarpeeseen, se on kuulumista johonkin, olemista, elämistä ja toimimista yhteydessä muihin. Parhaimmillaan osallisuus on oikeutta ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi omilla ilmaisun keinoillaan.

Osallisuutta mahdollistetaan läsnä olevalla kohtaamisella ja sensitiivisen vuorovaikutuksen kautta. Varhaiskasvatuksessa perheiden osallisuus on mahdollisuutta vaikuttaa oman lapsen varhaiskasvatukseen toiminnan suunnittelun, toteuttamisen ja arvioinnin keinoin. (Kangas ym. 2018, ss. 12–15)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelee varhaiskasvatuksen toiminnan lähtökohdaksi lasten osallisuuden. Osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa on yksi lapsen oikeuksista. Lasten sekä huoltajien mielipiteitä ja näkemyksiä arvostetaan varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen inklusiiviseen toimintakulttuuriin kuuluu osallisuuden, yhdenvertaisuuden sekä tasa-arvon edistäminen. (Opetushallitus, 2022, ss. 29, 34)

Lapsen varhaiskasvatus pohjautuu kasvatusyhteistyössä tehtävään lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteuttaessa ja arvioidessa tulee huomioida lapsen mielipide ja toiveet lapsen iän ja kehityksen edellyttämällä tavalla. Lapsen vanhemmalle tai muulle huoltajalle tulee varhaiskasvatuslain mukaisesti tarjota mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin säännöllisesti. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018)

Varhaiskasvatuksessa lapsen sekä huoltajien osallisuus tulisi huomioida säännöllisesti ja tarjota mahdollisuuksia osallistua varhaiskasvatukseen. Sekä lapsi että vanhempi tai huoltaja tulee kohdata ja heidän osallisuutensa varhaiskasvatuksen järjestämiseen tulee mahdollistaa ja turvata. (Opetushallitus, 2022, s. 34)

2.4 Monikulttuurisuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatus on tärkeä osa kulttuurisesti muuttuvaa ja moninaistuvaa yhteiskuntaa, jossa kulttuurien moninaisuus nähdään vahvuutena. Varhaiskasvatuksessa tulee arvostaa ja hyödyntää saatavilla olevaa moninaista kulttuuriperintöä, kansalliskieliä sekä ympärillä vallitsevaa kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista moninaisuutta. (Opetushallitus, 2022, s. 34)

Kulttuurinen moninaisuus on itsessään voimavara, joka tulee huomioida osana varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatusta tulee kehittää kulttuurista moninaisuutta tukevaan suuntaan, auttaen lapsia tunnistamaan ja havaitsemaan kulttuurista rikkautta ja kiinnostavuutta ympäröivässä maailmassa. (Eerola-Pennanen, 2022, ss. 228–230)

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kulttuurista osaamista, joka pohjautuu kulttuurien ja katsomuksellisen taustan ymmärtämiseen ja kunnioittamiseen.

Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen tärkeä tehtävä on tukea lasten kulttuuri-identiteetin rakentumista ja toimia tietoisesti rasismia vastaisena toimijana. Tärkeää on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri kulttuureja ja katsomuksia kohtaan tutustumalla lasten ja perheiden avulla erilaisiin kulttuureihin, katsomuksiin ja niihin liittyviin perinteisiin. (Eerola-Pennanen, 2022, ss. 228–232)

2.5 Kulttuuritietoinen varhaiskasvatus

Kulttuuritietoista varhaiskasvatusta on mahdollista toteuttaa erilaisista perusteista ja lähtökohdista. Kulttuuritietoinen varhaiskasvatus painottaa kulttuurien erilaisuutta, keskittyy tukemaan myönteisiä ihmissuhteita, mahdollistaa yksittäisten ryhmien kulttuureihin tutustumista, painottaa kulttuurista moniarvoisuutta sekä arvostaa moninaisuutta ja kasvatuksen sosiaalista uudistamista. Kulttuuritietoinen varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti vastuuntuntoista opetusta, joka toimii osana kaikille lapsille kuuluvaa perusopetusta. Kulttuurisesti vastuuntuntoinen opetus on jatkuvasti kehittyvää, ihmisten välisiä suhteita ja vuorovaikutusta kehittävä opetusta. (Eerola-Pennanen, 2022, ss. 227–228)

Varhaiskasvatusta onkin tärkeä kehittää kulttuurista tietoisuutta ja moninaisuutta tukevaan suuntaan. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lasten kulttuurista osaamista, joka pohjautuu lapsen oman kulttuurin ja muiden kulttuurien ymmärtämiseen ja

kunnioittamiseen. (Eerola-Pennanen, 2022, s. 228) Kulttuuritietoinen varhaiskasvatus on osa varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, jossa voidaan hyödyntää lasten osallisuutta ja osallistaa vanhempia. Lasten osallisuus korostuu, kun heidän kulttuurinsa näkyy sekä varhaiskasvatuksen opetussuunnitelmassa ja opetuksessa. (Eerola-Pennanen, 2022, ss. 230–231)

Kulttuuritietoinen varhaiskasvatus ymmärtää kulttuurien ominaispiirteet, kulttuurien merkityksen lapsen kasvuille ja kehitykselle sekä kulttuurin merkityksen lasten identiteetin ja minäkuvan kehittymiselle. Siksi varhaiskasvatuksessa on tärkeää tutustua perheiden kulttuureihin, tapoihin ja uskontoihin, jotta perheille pystytään tarjoamaan kulttuuritietoista, pedagogisesti perusteltua varhaiskasvatusta.

2.6 Kielitietoisuus varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lapsien kielelliset taustat ovat nykypäivän moninaistuvassa yhteiskunnassa monipuolisia ja ne tulee huomioida osana varhaiskasvatuksen järjestämistä. Varhaiskasvatuksessa voi olla useampia äidinkieliä, jotka rikastuttavat varhaiskasvatusta ja yhteisöä myönteisellä tavalla. (Opetushallitus, 2022, s. 54)

Varhaiskasvatuksen arjessa tulee tukea monipuolisesti vieras- ja monikielisten lasten kielitaidon kehittymistä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tehtäviin sisältyy myös lasten kieli- ja kulttuuri-identiteetin tukeminen osana lapsen itsetunnon ja minäkuvan kehittymistä. Vieras- ja monikielisten lasten kohdalla tulee tavoitteellisesti tarjota monipuolisia vuorovaikutustilanteita, joissa lapsi pääsee hyödyntämään suomea toisena kielenään. Vuorovaikutustilanteiden lähtökohtana toimii arkisanasto ja selkokieli. (Opetushallitus, 2022, s. 54)

Kielitietoinen varhaiskasvatus tarjoaa myös huoltajille tietoa suomalaisesta varhaiskasvatuksesta, sen sisällöstä, tavoitteista ja menetelmistä. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tulee tutustua perheen kielelliseen ympäristöön ja keskustella kieli- ja kulttuuri-identiteetin muodostumisesta sekä äidinkielen merkityksestä yhdessä huoltajien kanssa. Yksi kasvatusyhteistyön tärkeä rooli on tukea lapsen kielellistä kehitystä yhteisin pelisäännöin. (Opetushallitus, 2022, ss.54–55)

2.7 Aikaisempia tutkimuksia

Monikulttuurisuutta varhaiskasvatuksessa on tutkittu viime vuosina laajalti. Kirsi Hänninen on perehtynyt monikulttuuristen lasten vanhempien kokemuksiin suomalaisesta varhaiskasvatuksesta. Päivi Luoma ja Taina Mättö ovat tutkineet aihetta kasvatusyhteistyön näkökulmasta.

Hänninen (2020) selvitti ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössään “Monikulttuuristen lasten vanhempien kokemuksia suomalaisesta varhaiskasvatuksesta” maahanmuuttajalasten vanhempien kokemuksia suomalaisesta varhaiskasvatuksesta. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastattelun avulla. Hännisen tutkimuksen haastatteluihin osallistui yhteensä kuusi vanhempaa, joiden lapset osallistuvat suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Tutkimuksen aineisto analysoitiin käyttäen laadullista sisällönanalyysiä sekä kategoria-analyysiä. Varhaiskasvatus on kohdannut laajoja muutoksia muuttuneen lainsäädännön ja työtä ohjaavien asiakirjojen myötä. Viime vuosien aikana varhaiskasvatuksen keskiöön on nostettu pedagoginen osaaminen, lasten ja perheiden osallisuus sekä asiakkaan oikeus tasa-arvoiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. (Hänninen, 2020, ss. 1, 17)

Hännisen tutkimuksessa käsitellään monikulttuurisuutta osana varhaiskasvatusta, varhaiskasvatus toimii osana monikulttuuristen perheiden palvelujärjestelmää. Varhaiskasvatushenkilöstöllä on merkittävä rooli monikulttuurisen varhaiskasvatuksen kehittämisessä. Henkilöstön tehtävänä on kohdata perheet, luoda yhteinen vuorovaikutus ja kehittää kasvatusyhteistyötä perheiden kanssa. Haasteina Hänninen nostaa esiin kielimuurin ja arvomaailmojen erot. Varhaiskasvatuksen tulee vastata moninaisten asiakasryhmien muuttuviin tarpeisiin, toimien osana yhteiskunnan palveluja, jotka vastaavat monikulttuuristen perheiden tarpeisiin ja taustoihin. Palvelumuotoilu on noussut vahvasti osaksi maahanmuuttajaperheiden asiakaspolkua, jota pyritään kehittämään myös varhaiskasvatuksen kentällä jatkuvasti asiakaslähtöisempään suuntaan. (Hänninen, 2020, ss. 5–8) Esihenkilön tuki koetaan tärkeänä osana monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttamista.

Hänninen korostaa tutkimuksessaan ajatusta maahanmuuttajaperheiden kotoutumisesta, joka riippuu paljon siitä, miten yhteiskunta on ottanut perheet vastaan ja millaisia hyvinvoinnin edellytyksiä perheelle on tarjottu heidän taustansa huomioiden (Hänninen, 2020, s.10). Tutkimuksen tulokset kertoivat monikulttuuristen lasten vanhempien olevan pääosin tyytyväisiä suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Tutkimusaineistosta nousi esiin

haasteita joidenkin päivittäisten toimintojen kohdalla, yhteistyötä ei kaikissa tapauksissa koettu vielä riittävän selväksi ja avoimeksi, muun muassa ulkoilu ja ruokailu mietittyivät maahanmuuttajavanhempia. Vanhemmat toivovat, että päiväkodissa käytettäisiin englantia enemmän, jotta tärkeät asiat tulisivat ymmärretyiksi. Tutkimustuloksissa nousi esiin vanhempien toive opetuksen lisäämisestä päivittäiseen varhaiskasvatukseen. Vanhemmat toivovat opetuksen liittyvän akateemisiin taitoihin ja leikki erottui selkeästi oppimisesta. Tutkimuksen keskeisin tulos oli yhteistyön sisällön haasteet ja viestinnän haasteet yhteisen kielen puuttuessa. (Hänninen, 2020, ss. 30–31)

Mättö ja Luoma ovat erityispedagogiikan pro gradu –tutkielmassaan: “Kohtaamisia ja kipupisteitä. Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa monikulttuuristen perheiden kanssa.” (2018) tutkineet varhaiskasvatuksen opettajien kokemuksia monikulttuuristen perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Tutkimus pohjautuu varhaiskasvatuksen jatkuvaan kansainvälistymiseen. (Mättö & Luoma, 2018, ss. 7–9)

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena ja tutkimusaineisto kerättiin teemahaastattelun avulla. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Tutkimuksen kohdejoukoksi Mättö ja Luoma valitsivat lastentarhanopettajat, joilla on kokemusta yhteistyöstä monikulttuuristen perheiden kanssa. (Mättö & Luoma, 2018, ss. 28, 30, 33)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittää varhaiskasvatuksen työntekijöiden vastuulle yhteistyön käynnistämisen ja ylläpitämisen. Vuorovaikutukselliseen yhteistyöhön vaikuttaa merkittävästi perheen sosiaalinen ja kulttuurinen tausta, sekä vanhempien kielitaito. Heikko kielitaito aiheuttaa haasteita vanhempien osallistumiseen ja yhteistyön toteuttamiseen. Kuuleminen ja kuulluksi tuleminen ovat tärkeä osa kasvatusyhteistyötä. Mättö ja Luoma käsittelevät osana tutkimustaan reflektiivistä työtettä ja sen merkitystä kasvatusyhteistyön toteuttamisessa. Varhaiskasvatustyö on yhtä lailla vuorovaikutustyötä. Yhteiskunnan muuttuessa monikulttuurisemmaksi vuorovaikutustyön ylläpitäminen haastaa varhaiskasvattajia ja ajatusta laadukkaana pedagogiikan toteuttamisesta. Monikulttuurisuus aiheuttaa tunteita ja ajatuksia varhaiskasvatuksen henkilöstössä. Henkilöstön koulutus monikulttuurisuuden kohtaamiseen on tärkeää, sillä kohtaamisiin voi liittyä hämmennystä, kulttuurisia ennakkoluuloja, pelkoja ja haasteita yhteistyössä. (Mättö & Luoma, 2018, ss. 12, 15)

Vastuu vuorovaikutuksesta on varhaiskasvatuksen henkilöstöllä ja se perustuu lakeihin, säädöksiin ja ammattietiikkaan. Monikulttuurisessa ympäristössä työskentelevä henkilöstö

tarvitsee tietämystä ympäristön kulttuureista ja herkkyyttä toimia erilaisissa ja uusissa tilanteissa. (Mättö & Luoma, 2018, ss. 21–23)

Tutkimuksen tuloksena ilmeni, että kasvatusyhteistyö monikulttuuristen perheiden kanssa vaatii opettajilta laaja-alaista osaamista. Kasvatusyhteistyön ja monikulttuurisuuden merkityksen tiedostaminen on tärkeää varhaiskasvatuksen arjessa. Kasvatusyhteistyössä korostuu yhteisen kielen puuttuminen ja sen aiheuttamat haasteet. Yhteisen kielen puuttumiseen reagoidaan vaihtoehtoisilla kommunikaatitavoilla, kuten elekielellä, kuvallisilla ohjeilla ja sähköisillä välineillä. Mättö ja Luoma nostavat tuloksista esiin yhteisten tapahtumien ja vanhempien osallistumisen merkityksen kasvatusyhteistyöhön ja osallisuuden tukemiseen. (Mättö & Luoma, 2018, ss. 43–45)

Monikulttuurinen varhaiskasvatus ei tarkoita monikulttuuristen perheiden osallistumista varhaiskasvatukseen. Kasvattajien asenne ja tietoinen toiminta nousevat keskeisiksi monikulttuurisuuden tekijöiksi. Yhteistyö monikulttuuristen perheiden kanssa ei noudata yleistä mallia, se tulee räätälöidä yksilöllisesti perheen tarpeita ja edellytyksiä vastaavaksi. Perheiden yksilöllisten tarpeiden huomioimista ja vanhempien osallisuuden vahvistamista tulee kehittää edelleen. (Mättö & Luoma, 2018, ss. 55–57)

3 Opinnäytetyön toteutus

Tämä opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä ja laadullisena tutkimuksena. Juhilan (2021b) mukaan laadullisella tutkimuksella voidaan tutkia kysymyksiä, joita ei pystytä määrällisesti mittaamaan. Tutkimus perustuu aineistoihin ja niiden analyysiin. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston tuottamisella ja analysoinnilla on keskeinen rooli tutkimuksen muodostumisessa. Aineistoja tulkitaan osana kontekstia (Juhila, 2021b).

Tässä luvussa kuvataan opinnäytetyöprosessia ja sen etenemistä. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, jonka tavoitteena oli koota opas varhaiskasvatuksen henkilöstölle työn tueksi. Tutkimuskysymykset ja tavoitteet ovat ohjanneet työn tekemistä. Tutkimuksen lähtökohtana oli selvittää varhaiskasvatuksen henkilöstön käsityksiä monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisesta varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksen aineisto hankittiin kyselytutkimuksena. Analyysimenetelminä tutkimuksessa käytettiin laadullista sisällönanalyysiä ja koodausta.

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää kasvattajien kokemuksia monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisesta, kasvatusyhteistyöstä ja kohtaamisesta. Tutkimuksen tarkoituksena oli tuottaa lisää informaatiota varhaiskasvatukseen monikulttuurisen perheen osallisuuden tukemisesta. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään osallisuuden tukemisen taustoja, käytäntöjä, haasteita ja henkilöstön ajatuksia. Tutkimus toteutettiin toiminnallisena tutkimuksena. Toiminnallinen tutkimus pyrkii tuomaan muutoksia todellisiin ongelmiin tai haasteisiin. Opas toteutettiin opinnäytetyössä kerättävän aineiston pohjalta, keräten kyselytutkimuksella taustatietoa varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksista ja tarpeista monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisessä.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä oli kolme:

1. Mitkä ovat varhaiskasvatuksen henkilöstön tärkeimmät keinot tukea monikulttuuristen perheiden osallisuutta varhaiskasvatuksessa?
2. Millaisia haasteita varhaiskasvatuksen henkilöstö kohtaa tukiessaan monikulttuuristen perheiden osallisuutta suomalaisessa varhaiskasvatuksessa?
3. Millaista tukea varhaiskasvatuksen henkilöstö toivoo monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemiseen?

3.2 Aineiston hankinta kyselyllä varhaiskasvatuksen henkilöstöltä

Tutkimuksessa käytettävä aineisto kerättiin kyselytutkimuksena Forssan kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstöltä, kyselyn kohderyhmänä olivat varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen sosionomit, varhaiskasvatuksen lastenhoitajat ja muut varhaiskasvatuksen työntekijät. Ennen aineiston keräämistä tehtiin aineistohallintasuunnitelma, joka toimi tutkimuksen eettisyyden huomioimisen perustana.

Opinnäytetyössä käytettiin tutkimusmenetelmänä kyselytutkimusta, joka toteutettiin sähköisesti Webropol-kysely- ja raportointisovelluksen kautta. Kyselytutkimuksella pyrittiin kartoittamaan varhaiskasvatuksen henkilöstön havaintoja ja kokemuksia monikulttuuristen lasten ja perheiden osallisuuden tukemisesta. Kyselytutkimuksella selvitettiin millaisia

keinoja varhaiskasvatuksen henkilöstö käyttää tukeakseen monikulttuuristen perheiden osallisuutta ja millaisia toimintatapoja henkilöstö työssään hyödyntää.

Kyselytutkimuksessa tutkija esittää vastaajalle kysymyksiä kysymyslomakkeen välityksellä. Tutkimuksella pyritään usein selvittämään abstrakteja kohteita, kuten arvoja ja asenteita. Abstraktien kohteiden selvittäminen vaatii tutkimukselta konkreettisia kysymyksiä ja väitteitä. Kyselytutkimuksessa tulee huomioida kohtuullinen vastausaika ja kyselylomakkeen selkeys. (Vehkalahti, 2014, ss. 11, 17–18)

Kysely jaettiin Forssan kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Kysely sisälsi yhdeksän kysymystä, joista kaksi oli monivalintakysymyksiä ja seitsemän avoimia kysymyksiä. Avoimet kysymykset mahdollistivat sen, että varhaiskasvatuksen henkilöstö voi ilmaista näkemyksiään vapaasti. Kyselyyn käytetty vastausaika oli 10–15 minuuttia. Kyselylomakkeen laatimisessa huomioitiin kyselyn kohtuullinen pituus sekä lomakkeeseen käytettävä vastausaika, jotta kysely oli selkeä ja vastaamiseen innostava. Kyselyyn vastasi 11 varhaiskasvatuksen työntekijää. Aineisto kerättiin lokakuussa 2024, ajalla 14.10.2024–27.10.2024.

Kyselyn ohessa jaettiin tiedote tutkimuksesta, jossa avattiin tutkimuksen tavoite ja tarkoitus. Tiedotteessa kerrottiin mihin kyselyn vastauksia hyödynnetään ja mahdollisille vastaajille ilmaistiin kyselyyn vastaamisen nimettömyys ja vapaaehtoisuus. (Liite 2)

3.3 Aineiston analyysi

Aineisto analysoitiin laadullisen sisällönanalyysin avulla. Laadullista sisällönanalyysia hyödyntäessä keskitytään siihen, mistä aiheista, asioista ja teemoista kerätty aineisto kertoo, jolloin olennaista on se, mitä kyselyyn vastaajat ovat vastauksissaan kertoneet. Laadullinen sisällönanalyysi on järjestelmällinen tapa analysoida tutkimuksen aineistoa. Sitä voidaan hyödyntää muun muassa kirjoitettujen tekstien ja haastattelujen aineiston analysoinnissa. (Vuori, 2021a)

Aineiston laadullinen sisällönanalyysi perustui aineiston koodaukselle. Koodauksella pyrittiin systemaattiseen analyysiin, tunnistamalla ja nimeämällä aineiston sisällöllisiä elementtejä. Koodauksella aineiston osia yhdistellään ja erotellaan tietyn ominaisuuden mukaan. Koodaamisella aineisto saatetaan yksinkertaistettuun, hallittavaan muotoon, luoden aineistokoosteet alkuperäisen aineiston pohjalta. Koodaus tunnetaan aineistojen käsittelyn perusmenetelmänä. Se on osa sisällönanalyysin työvälineistöä, mutta koodaus

on myös työvaihe, jonka avulla laadullisen tutkimuksen aineiston käsittely aloitetaan. Koodauksen aikana syntyy alaluokkia, joita ei tutkimusaineistosta sellaisenaan löydy. Luokat ja alaluokat ovat tutkijan luomia, luokat muuttuvat ja ryhmittyvät koodauksen aikana. (Juhila, 2021a)

Aineisto analysoitiin näitä menetelmiä hyödyntäen, koska keskeistä aineistossa oli varhaiskasvattajien vastauksista nousevat aiheet ja ajatukset. Kyselyn vastauksia tarkasteltiin yksitellen, kysymys kerrallaan. Vastauksista tarkasteltiin myös vastauksista nousevien teemojen yhtäläisyyksiä, eroavaisuuksia ja syy-seuraussuhteita. Aineistosta tarkasteltiin myös vastausten toistuvuutta. Aineistosta kerättiin vastauksista nousevia teemoja ylös.

Taulukko 1. Aineiston analyysi

Lainaus aineistosta	Alaluokka	Teema
<p>”Kommunikaatiomuri. Vanhemmat luku- ja kirjoitustaidottomia. Näin ollen arkipäiväiset keskustelut haastavia.”</p> <p>”Kun ei ole yhteistä kieltä, on vaikea saada kerrottua, jos tarvitaan esim. varavaatteita tai muuta arkista seikkaa.”</p> <p>”Kieliongelmat, ymmärrän tai perhe ymmärtää väärin jonkin asian.”</p>	<p>Yhteisen kielen puute.</p> <p>Kieleen ja kirjoittamiseen liittyvät haasteet.</p> <p>Väärinymmärrykset.</p>	<p>Kommunikaatio</p>
<p>”Lasta ei tuoda hoitoon, koska pelätään, ettei lapsi viihdy päiväkodissa. Kannustuksista ja rohkaisusta huolimatta lasta pidetään kotona, jos esim. Suomen kieleen oppiminen ja sopeutuminen suomalaiseen</p>	<p>Pelko lapsen viihtymisestä päiväkodissa.</p> <p>Haasteet sopeutumisessa.</p>	<p>Lapsen sopeutuminen ja vanhempien huoli päiväkotiin siirtymisessä.</p>

<p>varhaiskasvatuskulttuuriin ei onnistu.”</p> <p>”Lasta ei tuoda hoitoon joka päivä. Lapsi ei totu uuteen hoitopaikkaan kunnolla. ”</p>		
<p>”Haastavia tilanteita voi aiheuttaa esim. Toimimaton tekniikka, esim. puhelintulkkaus ei onnistu.”</p> <p>”Vasudokumenttien käännösten puute!”</p> <p>”Päiväkodissa käytettävien sovellusten opastaminen vaikeaa.”</p>	<p>Puhelintulkkauksen haasteet.</p> <p>Puutteelliset käännökset dokumenteissa.</p> <p>Sovellusten haasteet.</p>	<p>Teknologia</p>
<p>”Ulkovaatteiden hankinta”</p>	<p>Puutteelliset varusteet</p>	<p>Pukeutuminen</p>

3.4 Opinnäytetyön luotettavuus, eettisyys ja kestävyys

Tutkimus toteutettiin hyvää tieteellistä käytäntöä mukaillen, huomioiden tutkimuksen luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuuntunto. (TEKN, s.11) Tutkimuksessa noudatettiin yleisiä eettisiä periaatteita, joiden mukaan tutkimuksessa kunnioitetaan ihmisarvoa, yksityisyyttä, itsemääräämisoikeutta ja muita oikeuksia. Tutkimuksessa myös vältetään haitan aiheuttamista tutkittavana oleville ihmisille. (Vuori, 2021b)

Tutkimuksen tarkoituksena oli vastata yhteiskunnalliseen muutokseen ja tuottaa lisää informaatiota varhaiskasvatukseen monikulttuuristen perheiden osallisuudesta. Ennen tutkimuksen aloittamista tutkimukselle haettiin tarvittavat tutkimusluvut, jotta tutkimus olisi luotettava. Ennen tutkimusta täytettiin myös aineistohallintasuunnitelma (Liite 1), jolla varmistettiin, että tutkimuksen aikana noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimusaineisto ei vaarannu tutkimuksen missään vaiheessa. Ennen tutkimuksen

aloittamista tehtiin myös tietosuojailmoitus (Liite 3). Tutkimusaineisto kerättiin kyselytutkimuksena, jonka sisältö tarkistettiin ennen aineistonkeruuta. Tutkimus toteutettiin anonymisti. Kyselyyn vastanneiden nimiä tai muita tunnistetietoja ei kerätty tutkimuksessa. Kyselyyn vastanneille jaettiin tiedote tutkimuksesta, jossa kerrottiin tutkimuksen tavoite ja tarkoitus (Liite 2). Aineiston analyysissä huomioitiin, että avoimet kysymykset mahdollistavat tunnistetietojen jakamisen tutkimuksessa. Aineisto anonymisoitiin ja tutkimustulokset tallennettiin Wihi-järjestelmään. Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen ja kyselyyn vastanneille selvitettiin kirjallisesti mihin vastauksista koostuvaa aineistoa käytetään.

Tutkimus linkittyy kestävän kehityksen näkökulmasta sosiaaliseen ja kulttuuriseen kestävyYTEEN. Sosiaalinen kestävyYTE edellyttää yhdenvertaisuutta ja sosiaalista tasa-arvoa kaikille yhteiskunnan jäsenille. Sen tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta ja tukea hyvinvoinnin edellytysten kehittymistä sukupolvelta toiselle. (Opetushallitus, n.d.) Kulttuurinen kestävyYTE keskittyy kulttuuriperinnön kehittymisen ja siirtämisen uusille sukupolville. Kulttuurinen kestävyYTE vaalii ja arvostaa kulttuuriperinnön mukaisesti kielen, perinteiden ja tapojen asemaa. Kulttuurisella kestävyYTEellä pyritään arvostamaan monimuotoisuutta ja edistämään eri kulttuurien yhteiselo. (Opetushallitus, n.d.) Osallisuuden tukeminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa vahvistaa perheiden osallisuutta ja tasa-arvoa kulttuurista riippumatta. Monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa lisää erilaisten kulttuurien ymmärrystä, joka osaltaan vähentää tulevaisuudessa sukupolvien ennakkoluuloja ja syrjinnän riskiä. Tutkimuksella toteutettava opas lisää varhaiskasvattajien ymmärrystä monikulttuuristen perheiden tukemisesta ja kohtaamisesta, jotta varhaiskasvattajat voivat huomioida monikulttuuriset perheet tasa-arvoisesti. Tämä lisää erityisesti perheiden kokemaa yhteenkuuluvuutta suomalaisen yhteiskuntaan ja tukee kulttuurien välistä yhteiselo.

Opinnäytetyö toteutettiin sähköisesti, huomioiden valinnassa ekologisen kestävyYTEEN merkitys. Opinnäytetyön toteutuksessa ei käytetty tulostettuja materiaaleja.

4 Tutkimustulokset

Tutkimuksen tuloksia käsiteltiin kysymys kerrallaan, kysymysten toimiessa vastausten pääteemana. Kaksi ensimmäistä kysymystä olivat monivalintakysymyksiä, joissa

kartoitettiin vastaajien taustoja. Monivalintakysymykset käsittelivät vastaajien työnimikettä ja aikaisempaa kokemusta monikulttuuristen perheiden kanssa työskentelystä. Kyselyyn vastasi kolme varhaiskasvatuksen opettajaa, kuusi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa, yksi varhaisen tuen ohjaaja ja yksi varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Kaikki vastanneet olivat työskennelleet aikaisemmin monikulttuuristen perheiden kanssa. Avoimia kysymyksiä oli seitsemän, joiden tulokset jaettiin kolmeen alalukuun tutkimuskysymysten mukaan.

4.1 Varhaiskasvatushenkilöstön keinoja tukea monikulttuuristen perheiden osallisuutta varhaiskasvatuksessa

Kyselyssä selvitettiin, miten varhaiskasvatuksen henkilöstö huomioi perheiden kulttuuriset taustat varhaiskasvatuksen aloitusvaiheessa, jotta voidaan varmistaa perheiden osallisuus ja hyvinvointi. Lähes jokainen vastaaja nosti esiin tulkkauspalveluiden hyödyntämisen. Osa vastaajista kertoi aloituskeskustelusta, jossa vanhemmat pääsevät kertomaan perheen toimintatapoja, kulttuuritaustaa sekä suhtautumista suomalaisen kulttuurin toimintatapoihin.

Kyselyssä kysyttiin henkilöstön ajatuksia siitä, mitkä asiat he kokevat merkityksellisiksi monikulttuuristen perheiden kohtaamisessa. Kaikki vastaukset liittyivät perheen kanssa tehtävään vuorovaikutukseen. Vastauksissa kuvattiin päivittäisten keskustelujen tärkeys, sanaton viestintä, kohtaaminen sekä ymmärretyksi tuleminen.

Kyselyssä selvitettiin henkilöstön keinoja tukea monikulttuuristen perheiden osallisuutta varhaiskasvatuksen päivittäisessä arjessa. Vastauksista ilmeni, että vastaajat hyödyntävät työssään kuvia ja videoita puheen tukena. Yksi vastaajista kertoi, että perheelle näytetään valokuvia siitä, mitä ryhmässä on tehty päivän aikana.

4.2 Varhaiskasvatushenkilöstön kohtaamat haasteet monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisessa

Kyselyssä selvitettiin haastavia tilanteita monikulttuuristen perheiden kohtaamisessa ja osallisuuden tukemisessa varhaiskasvatuksen arjessa. Vastaajia kannustettiin kertomaan haastavista tilanteista. Vastauksia kysymykseen tuli yhteensä kahdeksan, joista suurin osa nosti haastavien tilanteiden syyksi yhteisen kielen puutteen ja haasteet kommunikaatiossa. Osa vastaajista nosti esiin myös haasteet teknologiassa, esimerkiksi puhelintulkkauksessa, päiväkodin sovelluksissa sekä dokumenttien käännösten puutteellisuudessa. Kaksi vastaajista kertoi haasteeksi lapsen vähäiset hoitopäivät ja vanhempien pelon, ettei lapsi

viihdy päiväkodissa, joten lasta pidetään kotona. Yksi vastaajista koki haastavaksi perheiden ulkovaatteiden hankinnan.

Aineiston analyysissä nousi esiin, että monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisessa haasteita kohdataan kommunikaatiossa, lapsen sopeutumisessa varhaiskasvatukseen, teknologian käytössä osana varhaiskasvatusta sekä lasten pukeutumisessa.

4.3 Varhaiskasvatushenkilöstön tuen tarpeet monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemiseen

Kyselyssä keskityttiin varhaiskasvatuksen henkilöstön ajatuksiin siitä, mitä monikulttuuristen perheiden osallisuuden huomioimisessa ja tukemisessa tulisi kehittää. Lähes kaikki vastaajista nostivat esiin tulkkaukspalveluiden kehittämisen. Vastaajien mukaan tulkkipalvelu tulisi saada nopeammin käyttöön ja hyödynnettäväksi arjen kohtaamisessa. Useampi vastaajista nosti esiin myös varhaiskasvatuksen sovelluksen tarjoamisen usealle eri kielelle.

Viimeinen kysymys selvitti henkilöstön näkemyksiä siitä, millainen opas olisi heille hyödyllinen työn tueksi monikulttuuristen perheiden kohtaamiseen ja osallisuuden tukemiseen.

Taulukko 2. Tulosten tarkastelu.

Lainaus aineistosta	Alaluokka	Teema
<p>“Suomalaisesta kulttuurista ja suomesta. Esim. Vuodenajat, miten pukeudutaan minäkin vuoden</p>	<p>Suomalaiset tavat ja perinteet.</p>	<p>Opas vanhemmille</p>

<p>aikana. Sovittujen aikataulujen noudattaminen.”</p> <p>“Eri kielille käännetty Näitä lapsesi tarvitsee päivähoidossa - laput esimerkiksi säänmukaisista ulkovaatteista.”</p> <p>“Päivittäiset toiminnot eri kielillä.”</p> <p>“Selkeä, kuvitettu ja eri kielillä kerrottu opas, jossa kerrottu arjen asioista, sovelluksista. “</p>	<p>Arjen asiat ja päivittäiset toiminnot.</p> <p>Lapsen varusteet varhaiskasvatuksessa.</p>	
<p>“Tiivistelmä tavoista, uskonnoista ym., mitkä vaikuttavat lapsen arkeen. “</p> <p>“Eri kulttuurista tulevien tavat ja tottumukset.”</p> <p>“Opas, joka auttaisi meitä ymmärtämään sitä, miten muista kulttuureista tuleva huoltaja kokee varhaiskasvatuksen aloittamisen. Millaisiin asioihin hän toivoo apua, mikä häntä ihmetyttää.”</p>	<p>Eri kulttuurien tavat ja tottumukset.</p> <p>Uskontojen merkitys lapsen arkeen.</p> <p>Huoltajien ajatukset ja tunteet.</p>	<p>Opas varhaiskasvattajille</p>

<p>“Tulkkien käyttö ja millainen polku on erilaisilla maahanmuuttajilla. Esim. mitä kotouttamossa tapahtuu ja miten he tukevat perhettä sopeutumaan. Mahdollisten yhteistyötahojen yhteystietoja.”</p> <p>“Tällä hetkellä on onneksi kotouttamo käytössä. “</p>	<p>Kotoutumisen rakenne.</p> <p>Yhteystiedot.</p>	<p>Opas yhteistyötahoista</p>
---	---	-------------------------------

Viimeisen kysymyksen vastauksista nousi esiin kolme pääluokkaa työn tueksi tarvittavasta oppaasta. Kolmasosa vastaajista koki, että hyötyisi työssään vanhemmille suunnatusta oppaasta, joka olisi käännetty eri kielille ja käsitelisi arkisia asioita, kuten pukeutumista ja päiväkodin käytäntöjä. Kolmasosa vastaajista mieltäisi työssään hyödylliseksi oppaan kasvattajille, jossa käsiteltäisiin tapoja, uskontoja ja kulttuureita, jotka vaikuttavat lapseen ja järjestettävään varhaiskasvatukseen. Yksi vastaajista nosti esiin tarpeen oppaalle, jossa käsiteltäisiin muista kulttuureista tulevan huoltajan kokemuksia ja ajatuksia varhaiskasvatuksen aloittamisesta. Osa vastaajista koki, että hyödylliseksi osoittautuisi opas varhaiskasvatuksen yhteistyötahoista, jotka työskentelevät myös yhdessä monikulttuuristen perheiden kanssa, kuten seudulla toimiva kotouttamo. Yksi vastaajista kaipaisi lisää tietoa yhteistyötahojen toiminnasta ja yhteystietoja.

Aineistosta nousi esiin, että varhaiskasvatuksen henkilöstöllä on erilaisia tarpeita ja toiveita työn tueksi tarvittavasta materiaalista. Vastaukset jakautuivat tasaisesti eri teemojen ympärille.

4.4 Toiminnallinen opinnäytetyön osa: opas

Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin menetelmäoppaana varhaiskasvatukseen. Menetelmäopas tarjoaa työn tueksi keinoja monikulttuuristen perheiden kohtaamiseen sekä perheiden osallisuuden huomioimiseen ja tukemiseen.

Opas rakennettiin ulkoasultaan selkeäksi ja helppolukoiseksi. Opas on tarkoitettu erityisesti varhaiskasvatuksessa työskentelevien sijaisten ja uusien työntekijöiden perehdytykseen. Tavoitteena oppaalle on, että oppaasta hyötyisivät myös pidempiaikaiset varhaiskasvatuksen työntekijät. Opas sisältää teoretietoa kohtaamisesta ja osallisuuden merkityksestä, konkreettisia esimerkkejä osallisuuden huomioimiseen sekä kuvatuun säänmukaiseen pukeutumiseen.

Opas toteutettiin sähköisesti PowerPoint-työkalulla diaesityksen muodossa. Opasta varten toteutettiin taustatutkimus kyselytutkimuksella, johon koottiin taustatietoa varhaiskasvattajien kokemuksista ja ajatuksista monikulttuuristen perheiden kanssa tehtävästä yhteistyöstä sekä perheiden osallisuuden tukemisesta varhaiskasvatuksen arjessa. Opinnäytetyöprosessin aikana kerättyä opinnäytetyön tietoperustaa hyödynnettiin oppaan suunnittelussa ja toteutuksessa.

Opas rakentui kyselytutkimuksen vastausten pohjalta. Oppaan sisältö vastasi kyselyssä nousseisiin teemoihin. Osa vastaajista toivoi opasta vanhemmille, mutta osa vastaajista kaipasi opasta, jossa keskitytään perheiden kulttuureihin, tapoihin, uskomuksiin. Yksi vastaajista toivoi opasta, joka auttaisi varhaiskasvattajia ymmärtämään, miten muista kulttuureista tulevat huoltajat kokevat varhaiskasvatuksen aloittamisen ja mihin perheet kaipaavat tukea. Lähdin rakentamaan opasta, joka auttaisi varhaiskasvattajia ymmärtämään ja huomioimaan monikulttuuristen perheiden osallisuuden varhaiskasvatuksen alkaessa sekä päivittäisessä arjessa. Opas sisältää osallisuuden käsitteen määrittelyn, ohjeita varhaiskasvattajalle siitä, miten kasvattaja voi tukea varhaiskasvatuksen aloitusta, mitä kasvattaja voi huomioida kommunikaatiossaan, miten perheen voi kohdata arkisin osallisuus huomioiden ja miten kasvattaja voi tukea perheen osallisuutta. Oppaassa käsitellään myös kasvatusyhteistyön merkitystä osallisuuden tukemisessa. Oppaassa keskitytään myös siihen, miten tehdä perheiden kulttuurit näkyväksi arjessa ja tällä tavoin tukea ja huomioida perheen osallisuus varhaiskasvatuksessa.

5 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkimusaineistosta ilmeni, että yhteisen kielen puute ja kommunikaatio ovat laajasti esillä varhaiskasvatuksessa monikulttuuristen perheiden kanssa tehtävässä työssä.

Tutkimuksella saatiin selville, että varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee merkityksellisen kasvatusyhteistyön monikulttuuristen perheiden kanssa. Kohtaaminen ja yhteiset keskustelut ovat tärkeä osa päivittäistä työtä, jolla monikulttuuristen perheiden osallisuutta tuetaan ja huomioidaan. Monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemiseen on kasvattajilla useampia keinoja, mutta tärkeimmiksi nousivat tulkkaus ja kuvatuot keskusteluissa. Kuvallisten tukien apu keskusteluissa nousi esiin lähes kaikissa vastauksissa. Varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee kuvatuotien helpottavan vuorovaikutusta ja perheet voivat ymmärtää mitä varhaiskasvatuksessa on tehty ja mitä varhaiskasvattaja tarkoittaa.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö kohtaa haastavia tilanteita varhaiskasvatuksessa ajoittain. Tutkimuksen tuloksista nousi esiin, että yhteisen kielen puute aiheuttaa haastavia tilanteita ja haastaa varhaiskasvattajia laadukkaan kasvatusyhteistyön toteuttamisessa ja monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisessa. Varhaiskasvatuksen toimintaympäristöstä puuttuu valmiiksi käännetty dokumentti ja useille kielille saatavilla olevat sovellukset. Suurin osa varhaiskasvatuksen henkilöstöstä toivoo lisää mahdollisuuksia tulkkauspalveluihin, pikatulkkausta ja monikielisiä ohjeita työn tueksi, sillä haasteita aiheuttaa yhteisen kielen puute.

Opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että varhaiskasvatuksen henkilöstö kokee yhteisen kielen puutteen haasteena varhaiskasvatuksessa. Hännisen tutkimuksessa (2020, s.34) ilmeni, että yhteisen kielen puuttuessa on tärkeää, että varhaiskasvattajat kohtaavat ja keskustelevat vanhempien kanssa rohkeasti ja ennakkoluulottomasti. Hänninen nostaa tutkimustuloksissaan esiin kommunikaation apuna toimivia kuvia ja selkokielisiä ohjeita, joiden tarve ja hyöty nousi esiin myös tässä tutkimuksessa.

Mättö ja Luoma nostavat esiin tutkimustuloksissaan sen, että kulttuurisensitiivisesti työskentelevä kasvattaja kohtaa vanhemmat tasavertaisina kasvattajina, rakentaa tietoisesti kasvatusyhteistyösuhdetta vanhempien kanssa. Kulttuurisensitiivinen kasvattaja kutsuu vanhemmat mukaan huomioiden heidän osallisuutensa ja rohkaisten heitä kertomaan omasta kulttuurisesta identiteetistään. He kokoavat keskinäisen kunnioituksen, avoimen dialogin ja jaetun ymmärryksen luovan pohjan onnistuneelle ja toimivalle kasvatusyhteistyölle. (Mättö & Luoma, 2018, s.59) Mättö ja Luoma käsittelevät tuloksissaan

samoja teemoja, kuin tässä tutkimuksessa käsitellään. He ovat löytäneet keinoja, joilla kasvattaja voi tukea monikulttuuristen perheiden osallisuutta omalla toiminnallaan.

Tutkimustulokset vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tuloksista eniten ilmeni haasteita esiin kommunikaatiossa. Vastauksia kyselyyn tuli lopulta 11, joka oli vähemmän mitä toivoin. Toivoin, että kyselyyn vastaisi vähintään 25 varhaiskasvatuksen työntekijää. Aineisto oli kuitenkin riittävä toiminnallisen opinnäytetyön osana tehtävän oppaan kokoamisen taustaksi. Aineistoa hyödynnettiin oppaan rakenteen suunnittelussa, vastauksista esiin nousseet teemat ohjasivat oppaan sisällön rakentumista.

Suoranaisia ratkaisuja sekä hyviä käytäntöjä löytyi, mutta pintapuolisesti vastaukset pohjautuivat tulkkipalveluihin ja kuvatukiin. Vastauksista nousi esiin vain vähäisesti elekielen tai ympäristön merkitystä osallisuuden tukemisessa. Itse varhaiskasvattajana koen tärkeäksi elekielen puheen tukena. Ajattelen, että varhaiskasvattajat voivat omalla toiminnallaan ja omalla elekielellään tukea perheiden osallisuutta ja kohdata perheet sensitiivisesti, perheiden taustat ja taidot huomioiden. Vastaukset ovat kuitenkin vain pintapuolisia, eikä ole mahdollista nähdä käytännössä, miten esimerkiksi kuvatukia hyödynnetään. Elekielen merkitystä voidaan myös ajatella itsestäänselvyytenä, mutta mihin perustuen ajattelen, että monikulttuuristen perheiden kanssa kohdattaessa on tärkeää tunnistaa oma elekieli ja pyrkiä elekielellä viestimään jopa puhuttua viestintää enemmän.

Jäin pohtimaan myös vastauksista noustua tarvetta monikielisille materiaaleille. On ymmärrettävää, ettei varhaiskasvatuksesta löydy kaikkia dokumentteja useammille kielille käännettynä, onhan kunnan valinta järjestää monikielistä varhaiskasvatusta. Taisteleeko tämä kuitenkin lapsen oikeuksia vastaan? Lapsen oikeuksien sopimus kuitenkin määrittelee, ettei lasta tulisi erotella esimerkiksi kielen perusteella. Onko nykyisessä, moninaistuvassa yhteiskunnassa kielellistä erottelua, mikäli sovelluksia tai dokumentteja ei ole saatavilla laajasti eri kielillä tai edes useimmilla yleisillä kielillä? Vaarantuuko lapsen etu, jos kasvatusyhteistyötä ja molemminpuolista vuorovaikutusta haastaa yhteisen kielen puute, jolloin huoltaja ei aina kykene kertomaan riittävästi perheen taustoista, ajatuksista ja näkökulmista, jotka lapseen vaikuttaa. Mahdollisuuksia tulkkipalveluihin on vain rajoitetusti ja usein perheet myötäilevät varhaiskasvatuksen näkökulmaa. Kuinka paljon perheiltä jää kielimuurin myötä kertomatta tärkeitä, lapsen arkeen vaikuttavia asioita?

Tutkimus keskittyi varhaiskasvattajien ajatuksiin ja kokemuksiin monikulttuuristen perheiden kanssa tehtävästä kasvatusyhteistyöstä. Jatkotutkimusaiheita voi olla monikulttuuristen perheiden kokemukset suomalaisesta varhaiskasvatuksesta, ja siinä

selvitettäisiin, miten nämä perheet kokevat kommunikaation ja osallisuutensa varhaiskasvatuksen arjessa ja mitkä tekijät helpottavat tai vaikeuttavat heidän osallisuuttaan. Myös työkaluja ja käytäntöjä kielimuurin ylittämiseksi voisi tutkia jatkossa, millaisia pedagogisia työkaluja tai menetelmiä voidaan hyödyntää yhteisen kielen puuttuessa ja millainen rooli teknologialla on kommunikaation tukemisessa.

Lähteet

Ahonen, L. (2017). *Vasun käyttöopas*. PS-Kustannus.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R., Siimes, U. (2016). *Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa*. PS-Kustannus.

Hänninen, K. (2020). *Toivoisin joka päivä opetusta, ei vain leikkiä: Monikulttuuristen lasten vanhempien kokemuksia suomalaisesta varhaiskasvatuksesta* [ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö, Hämeen ammattikorkeakoulu] <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202003113333>

Juhila, K. (2021a). Koodaaminen. Teoksessa Jaana Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/koodaaminen/>

Juhila, K. (2021b). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>

Kangas, J., Vlasov, J., Fonsén, E., Heikka, J. (toim.) (2018). *Osallisuuden pedagogiikkaa varhaiskasvatuksessa 2 – Suunnittelu, toteuttaminen ja kehittäminen*. Suomen varhaiskasvatus ry.

Kivijärvi, T. (2016). Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa E. Hujala & T. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. PS-Kustannus.

Koivula, M., Siippainen A., Eerola-Pennanen, P. (toim.) (2022) *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. Vastapaino.

Luoma, P. & Mättö, T. (2018). *Kohtaamisia ja kipupisteitä. Kasvatusyhteistyö varhaiskasvatuksessa monikulttuuristen perheiden kanssa. [pro gradu-tutkielma, Jyväskylän yliopisto.]* <http://urn.fi/URN:NBN:fi:jyu-201805312924>

Opetushallitus. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

(2022). https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf

Opetushallitus. (n.d.). *Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet*. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-eskeiset-kasitteet>

TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.

https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidm46111192065328>

Vehkalahti, K. (2014). *Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät*.

<https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/bc1c2c8a-0eb8-4881-ba8f-510ce386b810/content>

Vuori, J. (2021a). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa Jaana Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/laadullinen-sisallonanalyysi/>

Vuori, J. (2021b). Tutkimusetiikka ihmistieteissä. Teoksessa Jaana Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/tutkimusetiikka-ihmistieteissa/>

Yleissopimus lapsen oikeuksista 60/1991.

https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060/19910060_2

OPINNÄYTETYÖN AINEISTONHALLINTASUUNNITELMA

1 Tutkimusaineiston tallennus ja säilytys

Tutkimusaineistona kerätään kyselytutkimuksena. Kyselyaineiston tiedot kerätään Webropolilla. Henkilötietoja ei luovuteta ulkopuolisille. Tutkimusaineiston tiedot kerätään kyselyn vastauksista ja mahdolliset henkilötiedot tai tunnistettavat tiedot anonymisoidaan ennen aineiston analyysiä. Aineistoa käsittelee opinnäytetyön tekijä ja aineisto varmuuskopioidaan verkkolevylle. Tietosuojasta huolehditaan tietosuojailmoituksen mukaisesti.

Opinnäytetyön tutkimusaineisto ei sisällä arkaluonteista tai luottamuksellista dataa.

Opinnäytetyössä käytetty aineisto mainitaan lähdeviittausohjeiden mukaisesti, noudattaen aineistojen käyttöehtoja.

2 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Opinnäytetyössä ei kerätä tai käsitellä henkilötietoja, arkaluonteisia henkilötietoja eikä salassa pidettävää tietoa. Kyselytutkimuksen aineistossa ei kerätä henkilötietoja.

3 Opinnäytetyöaineiston omistajuus

Opinnäytetyön aineiston ja tulokset omistaa Hämeen Ammattikorkeakoulu. Käyttöoikeudet aineistolle ja tuloksille jaetaan opinnäytetyön toimeksiantajalle.

4 Opinnäytetyöaineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineistoa ei jatkokäytetä. Aineistö säilytetään tietoturvallisesti vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa ja hävittää tämän jälkeen tietoturvallisesti.

Tiedote tutkimuksesta “Osallisuuden tukeminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa”

Olen sosionomiopiskelija Julia Vaahtera ja teen opinnäytetyötäni Hämeen Ammattikorkeakoulun sosionomikoulutuksessa. Opinnäytetyöni aiheena on “Osallisuuden tukeminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa”.

Tutkimuksen tarkoituksena on kartoittaa varhaiskasvatuksen henkilöstön kokemuksia ja näkemyksiä siitä, miten monikulttuuristen perheiden osallisuutta voitaisiin parhaiten tukea. Osana opinnäytetyötä kootaan opas varhaiskasvattajille, joka tarjoaa työkaluja monikulttuuristen perheiden kohtaamiseen ja osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa.

Tutkimuksen aineisto kerätään kyselylomakkeen avulla. Kyselyyn vastaaminen tapahtuu täysin nimettömästi, ja vastaajien henkilöllisyys ei ole missään vaiheessa tunnistettavissa. Kyselylomakkeella kerätty tieto toimii oppaan pohjana ja auttaa varhaiskasvattajia luomaan osallistavampaa ja kulttuurisesti sensitiivisempää toimintaa.

Osallistuminen kyselyyn on vapaaehtoista ja se vie arviolta 10–15 minuuttia. Vastaukset ovat erittäin arvokkaita opinnäytetyöni onnistumisen kannalta ja auttavat rakentamaan työkalupakkia monikulttuurisen varhaiskasvatuksen tueksi. Kysely on avoinna 27.10.2024 asti.

Linkki kyselyyn: <https://link.webpolsurveys.com/S/193A6E79F0BD3884>

Jos sinulla on kysyttävää tutkimukseen liittyen, olen käytettävissä sähköpostitse julia.vaahtera@student.hamk.fi

Kiitos osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin

Julia Vaahtera

Hämeen Ammattikorkeakoulu

Tietosuojailmoitus: Osallisuuden tukeminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa

11.08.2024

1. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tämän tietosuojailmoituksen tarkoituksena on antaa EU:n yleisen tietosuoja-asetukset edellyttämät tiedot Julia Vaahteran opinnäytetyön tutkimuksessa käsiteltävistä henkilötiedoista, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa.

Opinnäytetyön tutkimuksen aiheena on osallisuuden tukeminen monikulttuurisessa varhaiskasvatuksessa. Tutkimuksessa selvitetään millaisia kokemuksia ja näkemyksiä kasvattajilla on monikulttuuristen perheiden osallisuuden tukemisesta, kasvatuskumppanuudesta ja kohtaamisesta. Tutkimuksen tuloksia hyödynnetään osana varhaiskasvatuksen kehittämistä.

Tutkimuksessa kerätään kyselytutkimusaineisto Webropol-kyselyllä. Tutkimusaineisto tuhoetaan vuosi opinnäytetyön julkaisemisen jälkeen. Opinnäytetyötä ohjaa Mari Korhonen [https://www.hamk.fi/yhteys/mari-korhonen/]

Tutkimuksen kesto: 1.8.2024-1.1.2025

Kyseessä on kertatutkimus.

2. Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa

Julia Vaahtera

Sähköpostiosoite: julia.vaahtera@student.hamk.fi

3. Tutkimuksen suorittajat

Julia Vaahtera

4. Käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus.

5. Henkilötietosisältö ja säilytysajat

Tutkimuksessa kerätään seuraavat tiedot:

- Vastaaajan kokemukset ja näkemykset (kyselyn avovastaukset)

Tutkimuksessa ei lähtökohtaisesti kerätä arkaluonteisia henkilötietoja. Tutkimuksessa ei kerätä suoria eikä vahvoja epäsuoria yksittäisiä henkilötietoja, eikä niitä yhdistetä muihin tietoihin muista lähteistä. Kyselyn avovastaukset voivat kuitenkin sisältää henkilötietoja, joiden kautta henkilöt saattavat olla tunnistettavissa. Aineistonkeruun jälkeen aineistoista poistetaan mahdolliset suorat ja vahvat epäsuorat tunnisteet, esimerkiksi viittaukset henkilöiden nimiin.

Opinnäytetyön tekijä säilyttää tutkimusaineiston vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa, ja hävittää tämän jälkeen aineiston.

6. Rekisteröidyt

Rekisteröityinä ovat:

- Tutkimukseen osallistuvat varhaiskasvatuksen työntekijät

7. Rekisterin tietolähteet

Tiedot saadaan opinnäytetyön tutkimukseen osallistuvilta vastaajilta.

8. Henkilötietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei luovuteta ulkopuolisille. Henkilötietojen vastaanottajia ovat:

- Kyselyaineiston keräämisen palvelun toteuttaa Webropol Oy.
- Aineiston tallennuspaikkana on HAMK Oy:n verkkolevy.

9. Rekisterin suojauksen periaatteet

Henkilötietoihin sovelletaan seuraavia suojatoimia:

- A) Manuaaliset aineistot: Tutkimuksessa ei ole manuaalisia aineistoja.
- B) Sähköiset aineistot: Kyselyaineiston tiedot kerätään Webropolilla. Sähköisen aineiston keräämisen palveluihin tutkimuksen tekijällä on henkilökohtaiset käyttäjätunnukset. Muu mahdollisesti tarvittava käsittely tehdään HAMKin tietojen luokitteluohjeen mukaisilla välineillä. Kerätty aineisto anonymisoidaan ennen analysointia, mikäli mahdollista. Muussa tapauksessa tutkittaviin viittaavat suorat ja vahvat epäsuorat henkilötiedot poistetaan.

10. Rekisterinpitäjä

Julia Vaahtera

sähköpostiosoite: julia.vaahtera@student.hamk.fi

11. Automaattinen päätöksenteko

Rekisterissä ei tehdä automaattista päätöksentekoa.

12. Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä EU:n tai ETA:n ulkopuolelle.

13. Rekisteröidyn oikeudet ja niiden rajoittaminen

EU:n yleinen tietosuoja-asetus (2016/679) antaa rekisteröidylle seuraavat oikeudet:

-Oikeus peruuttaa suostumus

Rekisteröidyllä on milloin tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen. (Artikla 7.)

-Oikeus saada pääsy tietoihinsa

Rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, käsitellään häntä koskevia henkilötietoja. Rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy tietoihinsa. Tarkastusoikeudesta voidaan periä maksu tai siitä voidaan kieltäytyä, jos pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti. (Artikla 12 ja artikla 15.)

-Oikeus tietojen oikaisemiseen

Rekisteröidyillä on oikeus vaatia rekisterissä olevan virheellisen tiedon oikaisemista (artikla 16). Korjaamispyyntö tehdään kirjallisesti. Joissain tietojärjestelmissä henkilö pystyy myös itse korjaamaan omat tietonsa.

-Oikeus tietojen poistamiseen

Rekisteröidyillä on oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 17):

- Henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- Rekisteröity peruuttaa suostumuksen, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- Rekisteröity vastustaa käsittelyä eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä (artikla 21)
- Henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti
- Henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;

Rekisteröidyillä kuitenkin ei ole oikeutta tietojen poistamiseen tutkimuksissa, mikäli tietojen poistaminen todennäköisesti estää kyseisen käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.

-Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Rekisteröidyillä on oikeus käsittelyn rajoittamiseen, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 18):

- Rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden
- Käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- Rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- Rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä artikla 21 kohdan nojalla odotettaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeudet perusteet rekisteröidyn perusteet.

-Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Rekisteröidyillä on oikeus saada koneluettavassa muodossa häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on rekisterinpitäjälle toimittanut, mikäli käsittely perustuu suostumukseen ja käsittely tapahtuu automaattisesti. (Artikla 20.)

-Pyyntö näiden oikeuksien käyttämiseen osoitetaan:

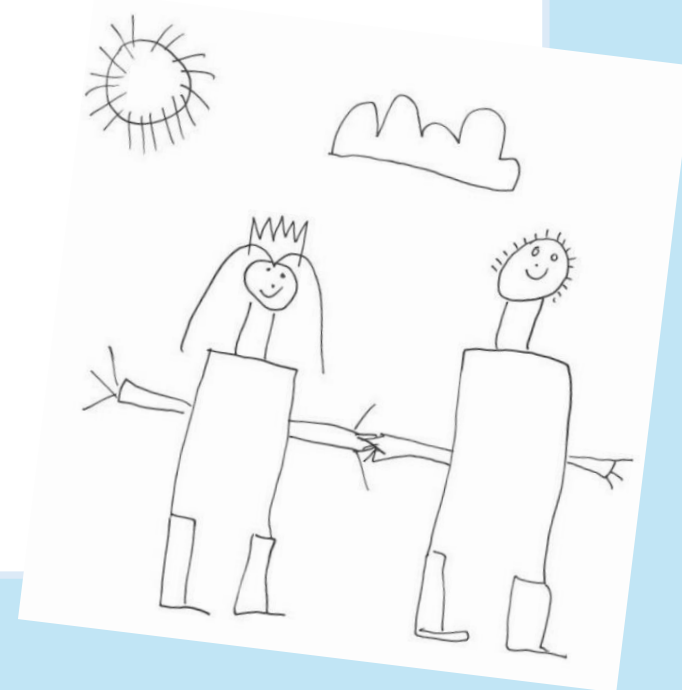
Julia Vaahtera

Sähköpostiosoite: julia.vaahtera@student.hamk.fi

-Oikeus tehdä valitus

Rekisteröidyillä on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistolle. Lisätietoja <https://tietosuojafi/>.

Opas monikulttuuristen perheiden kohtaamiseen ja osallisuuden tukemiseen varhaiskasvatuksessa

Mitä osallisuus on?

- Osallisuus on kokonaisvaltainen, subjektiivinen tunnekokemus mahdollisuudesta vaikuttaa omaan elämäänsä ja ympäristöönsä. Toteutuakseen osallisuus vaatii vuorovaikutusta ja kumppanuutta yksilön ja yhteisön välillä. Osallisuus varhaiskasvatuksessa on osa kasvatuksellista kumppanuutta. (Heinonen ym. 2016, s. 229)
- Huoltajien osallisuutta huomioidaan muun muassa seuraavissa:
 - tutustumislomake
 - valmistautuminen vasukeskusteluun
 - lapsen varhaiskasvatussuunnitelma.

Lähde: VoxForssa, 2022, s. 57

Miksi perheiden osallisuus on tärkeää lapsen kehitykselle ja varhaiskasvatuksen laadulle?

- Varhaiskasvatustlain (540/2018) mukaisesti lapsen varhaiskasvatus pohjautuu **kasvatusyhteistyössä** tehtävään lapsen yksilölliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan.
- Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteuttaessa ja arvioidessa tulee huomioida lapsen mielipide ja toiveet lapsen iän ja kehityksen edellyttämällä tavalla. Lapsen vanhemmalle tai muulle huoltajalle tulee tarjota **mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa** lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin säännöllisesti. (Varhaiskasvatustlaki 540/2018)
- Lapsen vanhemmat tai muut huoltajat ovat lapsen asiantuntijoita. Perheiden osallistaminen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin **tarjoaa arvokasta tietoa** lapsesta ja lapsen tarpeista, joiden pohjalta varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa ja jota voidaan hyödyntää arjen toiminnan suunnittelussa.

Mitä huomioida, kun monikulttuurinen perhe aloittaa varhaiskasvatuksessa?

- Aloittaessaan varhaiskasvatuksessa perheellä on moninaisia tunteita ja paljon kysymyksiä. Perhe voi kokea huolta siitä, miten lapsi pärjää varhaiskasvatuksessa. Huoli voi olla suurempi, jos lapsen äidinkieli ei ole suomi.
- Perhe saa valtavasti uutta tietoa, jonka omaksuminen vie aikaa. Ohjaa perhettä tutustumaan erilaisiin materiaaleihin ja tutustumaan varhaiskasvatukseen omassa tahdissaan.
- Eri kulttuureista tulevilla perheillä on moninaisia taustoja. Osalla ei ole kokemusta Suomesta, varhaiskasvatuksesta tai suomalaisesta varhaiskasvatuksesta. Sopeutuminen voi viedä enemmän aikaa. Forssan varhaiskasvatuksen selkokielinen opas (löytyy peda.netistä) tarjoaa käytännön tietoa kuvitettuna, jolloin tutustuminen ja käytänteiden omaksuminen on helpompaa.
- Perhe ei välttämättä osaa etsiä tietoa kaupungin sivuilta tai peda.netistä. Ohjeista tarvittaessa eri sovelluksiin. Ilmoita perheelle lapsiryhmän puhelinnumero ja tarvittavat sähköpostiosoitteet, joista voi olla yhteydessä varhaiskasvatukseen.
- Hyödynnä kyselylomakkeita, kysy ja keskustele perheen taustoista, toimintavoista ja kulttuurista sekä siitä, miten kulttuuri vaikuttaa lapsen varhaiskasvatukseen, esimerkiksi ruokailuun. Tarvittaessa hyödynnä tulkkausta.
- Varaa riittävästi aikaa päiväkotiin tutustumiseen.
- Opas varhaiskasvatuksen aloitukseen: <https://www.forssa.fi/client/forssa/userfiles/tervetuloa-forssan-varhaiskasvatukseen.pdf>

Miten voin omalla kommunikaatiolla tukea perheen osallisuutta ja suomen kielen kehittymistä?

Yhteisymmärrys perheen ja varhaiskasvattajan välillä on tärkeää. Miten tuen perheen osallisuutta, jos yhteistä kieltä ei ole?

- **Selkokieli:** Käytä selkeää ja ymmärrettävää kieltä, vältä käyttämästä pitkiä ja vaikeita sanoja puheessa. Toista usein samoja sanoja, jotta sanat jäävät perheen mieleen.
- **Tulkkipalvelut:** Jos perheen kanssa ei ole yhteistä kieltä, tilaa puhelintulkkaus. Ohjeet löydät peda.netista.
- **Ole avoin kysymyksille ja kuuntele:** Kysy rohkeasti perheen toiveita ja odotuksia. Anna tilaa ja aikaa kertoa toiveista ja huolista. Jos yhteinen kieli ei ole vahva, tarvitaan oman mielipiteen ilmaisulle aikaa. Varmista ymmärtäminen; moni saattaa nyökätä ja myötäillä. Kysy rohkeasti, onko perhe ymmärtänyt tai onko kysyttävää.
- **Visuaalinen viestintä:** Hyödynnä kuvia ja videoita puheen tukena. Kuvat havainnollistavat arjen toimintaa, aikatauluja ja käytäntöjä. Yhdistä konkreettisia, helppoja sanoja kuviin, kun kerrot huoltajille esimerkiksi lapsen päivästä.

Kuvat arjen tukena

- Yhteisen kielen puute saattaa aiheuttaa haasteita kasvatusyhteistyössä. Perheen äidinkieli voi olla muu kuin suomi ja yhteistä kieltä ei löydy. Perhe voi olla myös luku- ja kirjoitustaidoton.
- Tällaisissa tilanteissa voidaan hyödyntää kuvakommunikaatiota arjen tukena. Sillä tarkoitetaan kuvien käyttöä puheen tai sanattoman viestinnän rinnalla. Kuvilla viitataan asioihin, joita ei sanallisesti pystytä ilmaisemaan tai havainnollistetaan asioita, joiden ymmärtäminen on hankalaa. (Aivoliitto, n.d.)
- Hyödynnä olemassa olevia kuvia, joita löytyy esimerkiksi: peda.net tai papunet.net.
- Hyödynnä kasvatusyhteistyössä kuvia, joita käytät lapsen kanssa arjessa. Tällöin sekä lapsi että huoltaja ymmärtää, mitä esimerkiksi päivän aikana on tehty. Lapsi voi kertoa vanhemmille omalla äidinkielellään, mitä kuvilla tarkoitetaan.

Huomioi perheiden moninaisuus

- Laadukas varhaiskasvatus vaatii **huoltajien ja varhaiskasvattajien yhteistyötä**, joka taas edellyttää toimivaa **vuorovaikutusta**. Yhteistyö perustuu aina **lapsen tarpeisiin**. Tavoitteena on lapsen näkeminen, ymmärtäminen ja kannattelu. (Heinonen ym., 2016, ss. 226, 229–230)
- **Avoin, myönteinen ja kunnioittava suhtautuminen** perheisiin, kotien erilaisiin katsomuksiin ja uskontoihin luo hyvän perustan rakentavalle vuorovaikutukselle ja yhteistyön kehittymiselle (Eerola-Pennanen, 2022, s. 227).
- Huomioi **perheiden moninaisuus ja yksilölliset tarpeet**, kuten lapsen oma kulttuurinen tausta ja äidinkieli. Tue huoltajia lapsen äidinkielen vahvistamisessa ja kerro heille suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteista ja periaatteista huomioiden perheen kulttuurin erityispiirteet. (Kivijärvi, 2016, s. 249)
 - Huoltajille tehty kuvitettu ohje Vanhemmat kielenkehityksen tukena löytyy peda.netistä.
 - Keskustele huoltajien kanssa varhaiskasvatukseen liittyvistä arvoista, tavoitteista ja vastuista. Kannusta, kehu ja kerro lapsen kehityksestä ja oppimista asioista. (Opetushallitus, 2022, ss. 37-38)

Miten tuoda eri kulttuureita näkyväksi arjessa?

Perehdy lasten kulttuuritaustoihin. Kysy huoltajilta, mikäli perhe ei itse ole tuonut taustansa esiin. Muista perheiden yksilöllisyys.

Avoim kohtaaminen: Keskustele avoimesti lasten ja vanhempien kanssa eri kulttuureista ja hyödynnä keskusteluita osana toiminnan suunnittelua.

Tilat ja materiaalit. Hyödynnä visuaalisia materiaaleja, kuten karttoja, lippuja tai kuvia. Askarrelkaa näitä yhdessä. Valitse kirjoja, jotka kertovat eri kulttuureista ja sisältävät monimuotoisia hahmoja ja tarinoita.

Leikit ja musiikki: Harjoitelkaa leikkejä eri kulttuureista, kuten pelejä tai lauluja, joita lapset voivat oppia ja jakaa. Hyödynnä musiikkia, etsikää esimerkiksi lastenlauluja eri kielillä, pyydä perheitä kertomaan lasten oman äidinkielen mukaisia lempilauluja.

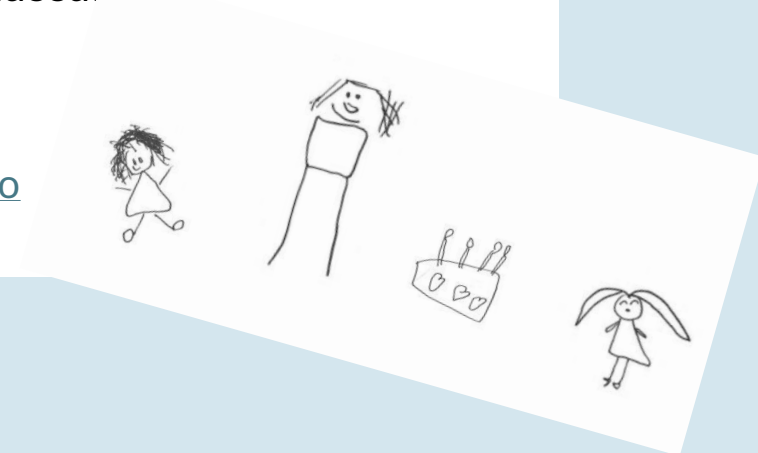
Juhlapäivät: Juhlistakaa lasten tai henkilökunnan kulttuurien mukaisia juhlapäiviä. Kootkaa kulttuurikasvatuskalenteri huoltajien kertoman pohjalta.

Kieli: Käytä lasten äidinkieliä osana arkea. Harjoitelkaa esimerkiksi tervehdys eri äidinkielillä. Pyydä rohkeasti huoltajilta apua tervehdyksen ja arjen sanaston opetteluun. Muista Lukulom-sovellus, joka tarjoaa laajan valikoiman kuvakirjoja suomeksi ja eri kielillä, ääneen luettuna.

Varhaiskasvatus on osa kulttuurisesti muuntuvaa yhteiskuntaa, jossa monikulttuurisuus on voimavara. Varhaiskasvatuksessa tulee arvostaa ja hyödyntää moninaista kulttuuriperintöä ja erityisesti ympäristön kulttuurista, kielellistä ja katsomuksellista monimuotoisuutta. Tämä VASU:n perusteiden mukainen toiminta edellyttää henkilöstöltä perehtymistä eri kulttuureihin ja katsomuksiin. (Opetushallitus, 2022, s. 34)

Miten varmistan perheiden osallisuuden ja kohdatuksi tulemisen?

- **Kohtaa** perheet yksilöinä. Jokainen perhe on yksilö, kulttuuriin, uskontoon tai taustaan katsomatta.
- **Tiedota** riittävästi päiväkodin tapahtumista. Kutsu perheet osallistumaan tapahtumiin.
- **Suunnittele toimintaa** mahdollisuuksien mukaan siten, että perheet pääsevät tuomaan omaa kulttuuriaan esiin, esimerkiksi tapahtumissa ja perheilloissa.
 - Esimerkki: Pyydä perheitä kirjoittamaan tervehdys omalla äidinkielellään ja kokoa tervehdykset seinälle lasten ja perheiden nähtäville. Näin tuet lapsen äidinkielen kehittymistä ja tuot kulttuurit näkyville ryhmän toiminnassa.
- Lisää materiaalia ja tietoa:
 - VoxForssa: <https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/vv2l>
 - Materiaalia henkilöstölle: <https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/otsikko>

Lähteet

- Aivoliitto (n.d.). *Kuvat arjen tukena*. <https://www.aivoliitto.fi/kommunikaatiokeskus/kehityksellinenkielihairio/vinkkeja-arkeen/kuvat/#1a9fe467>
- Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R., Siimes, U. (2016). *Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa*. PS-Kustannus.
- Kivijärvi, T. (2016). Maahanmuuttajataustaisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa E. Hujala & T. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. PS-Kustannus.
- Koivula, M., Siippainen A., Eerola-Pennanen, P. (toim.) (2022) *Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia*. Vastapaino.
- Opetushallitus. (2022). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022*. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_2.pdf
- Peda.net. Forssa. Varhaiskasvatus. <https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/vv2l>
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Pidm46111192065328>
- VoxForssa. (2022). https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/vv2l/voxforssa-2022:file/download/b0a1de6dd7ffb7ca068228f04f28f8093880d77d/VoxForssa%202022_muutos%2017%2010%202024.pdf